

การศึกษา สำรวจ วิจัย ชุมชนและการตั้งถิ่นฐานบริเวณเหนือเขื่อนภูมิพล เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการศึกษาองค์ประกอบด้านต่างๆที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนและการตั้งถิ่นฐาน ได้แก่ ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ด้านพื้นที่หรือภูมิศาสตร์ ด้านสังคมและจิตวิทยาชุมชน ความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี และด้านการเป็นศูนย์รวมกิจกรรมสาธารณะในชุมชน โดยทำการศึกษาปัจจัยดังกล่าวทั้งในระดับจังหวัดและชุมชนพื้นที่ศึกษา

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ในพื้นที่ศึกษาบริเวณเหนือเขื่อนภูมิพล ประกอบด้วยชุมชน 5 แห่ง ได้แก่ บ้านอุมวาบ บ้านนาไฮ บ้านหินลาด บ้านโสมง และบ้านสันป่าปวย ตั้งอยู่ในตำบลบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก เป็นชุมชนที่เคยมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาก่อน ปัจจุบันเป็นพื้นที่เขตสงวนรักษาพันธุ์สัตว์ป่า มีภูมิประเทศที่งดงาม ประชาชนยังคงรักษาวัดธรรมประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ โดยเฉพาะประเพณีการขึ้นพระธาตุซึ่งมีการปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี นอกจากนี้ยังมีชุมชนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่บ้านอุมวาบ บ้านนาไฮ บ้านหินลาด เป็นศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับการมีงานทำในชุมชน การรู้จักบำรุงรักษาป่าให้เป็นแหล่งงานและแหล่งอาหารของชุมชน

แนวทางการพัฒนา กำหนดให้บ้านโสมงและบ้านสันป่าปวย ซึ่งสามารถเดินทางจากท่าเรือเขื่อนภูมิพลไปกลับได้ในวันเดียว เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบจุดหยุดพักเพื่อรับประทานอาหารเช้าและเที่ยวนมหมู่บ้าน ตามเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีผู้ประกอบการอยู่แล้ว หากนักท่องเที่ยวต้องการพักค้างคืน ให้มีการพักบ้าน(homestay)ในหมู่บ้าน ในช่วงเทศกาลที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ให้มีเดินท์พักหรือเรือนแพ สำหรับบ้านอุมวาบ บ้านนาไฮ บ้านหินลาด ซึ่งอยู่ในลำน้ำแม่ตื่นไม่สามารถเดินทางไปกลับจากท่าเรือเขื่อนภูมิพลได้ภายในวันเดียว กำหนดให้เป็นการท่องเที่ยวแบบพักค้างคืนของนักท่องเที่ยวประเภทรักธรรมชาติ ชอบสันโดษ ไม่ต้องการความสะดวกสบายมากนัก ต้องการศึกษาวัดธรรมประเพณี เดินป่า เขียนหนังสือ วาดรูป เป็นต้น ที่พักมีทั้งบ้านพักบนบกและเรือนแพในพื้นที่ นักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะพักแรมในหมู่บ้าน ต้องติดต่อลงทะเบียนเข้าพื้นที่ที่ศูนย์บริการที่ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านจัดสรร เพื่ออำนวยความสะดวกความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ธนาคาร การสื่อสาร การบันเทิงได้ในเขตเทศบาลตำบลสามเงา ซึ่งจะทำให้เทศบาลตำบลสามเงามีการเติบโตขยายตัว

หลักการสำคัญ คือ ความสะดวกและสุขอนามัยชุมชน, อาคารและสิ่งก่อสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกมีเท่าที่จำเป็น รักษาเอกลักษณ์กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม, ไม่ขยายพื้นที่ชุมชน, ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมและทำลายนิเวศป่า, มีมาตรการประหยัดพลังงาน, ไม่ส่งเสริมให้มีการขายหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการทำลายพืชและสัตว์ป่า, ไม่ส่งเสริมให้รถยนต์วิ่งในพื้นที่ป่า.

The objective of this research is to survey and study various factors influencing communities in the northern vicinity of Bhumipol Dam to develop a program to promote ecotourism. The study examines these factors at both community and provincial levels to determine whether these factors at provincial level affect community settlements. Factors include historical background and topographical, or geographical, conditions. Community anatomy, including hierarchy, social institutions, concepts, beliefs, customs, culture and public activities are all examined.

It is found that the communities in the northern vicinity of Bhumipol Dam (Baan Um Waap, Baan Na Hai, Baan Hin Lad, Baan Sa Mong, and Baan Sun Pa Puay) are under the jurisdiction of Baan Na Subdistrict, Saam Ngao District in Tak Province. Once an important city in Thai history, Baan Na Subdistrict is a part of a wildlife preservation area. These 5 communities should be promoted as attractions for ecotourism because of their scenic beauty and aged-old customs. In addition, there are Karen communities in Baan Um Waap, Baan Na Hai and Baan Hin Lad. This promotion can lead to more job opportunities and forest preservation for occupational and food resources.

As for the development program, Baan Sa Mong and Baan Sun Pa Puay are set up as stop spots for meals and village tours since they are on route to the destination described in the itinerary of a one-day cruise around the Dam. If tourists prefer to stay overnight, homestay is available. During the high season, tents and rafts are also available. Baan Um Waap, Baan Na Hai and Baan Hin Lad, which are located along Teun River and cannot be included in a one-day trip destination, are designated for overnight stay for tourists who prefer a secluded, natural environment since only basic facilities are provided. Tourists can enjoy many activities such as learning about villagers' customs and traditions as well as nature walks, writing, sketching or painting. Accommodation on riverfront land is provided. Those who want to stay overnight in these villages have to register at the community service center to ensure their safe and sound stay. To expand the size of Saam Ngao Subdistrict, services for tourists such as banking, communication services and entertainment are provided in this subdistrict.

The key principles of the program are cleanliness and sanitation, and types of building and construction materials which blend well with the villagers' way of life, environment and forest ecosystem. Energy saving measures should be enforced and forest products should not be used or sold. Furthermore, cars should be prohibited in the forest area.